

## Kardinálne čnosti

**Čnosť je trvalá a stála dispozícia konať dobro.** Umožňuje človekovi nielen konať dobré skutky, ale aj dávať zo seba samého to najlepšie. Cieľom čnostného života je stať sa podobným Bohu.

**ĽUDSKÉ ( kardinálne) ČNOSTI** – sú pevné postoje rozumu a vôle, ktoré usmerňujú naše činy a riadia naše správanie podľa rozumu a viery. Poskytujú človekovi ľahkosť, sebaovládanie a radosť, aby mohol viesť morálne dobrý život. Čnostný človek je ten, ktorý slobodne koná dobro. Čnosti sa získavajú ľudským úsilím.

Už grécka etika prišla na to, že okolo štyroch čností sa zokupujú aj ostatné, preto ich nazvali základnými čnosťami. Sú to rozvážnosť (*prudentia*), spravodlivosť (*iustitia*), mravná sila (*fortitudo*) a miernosť (*temperantia*). Kresťanská tradícia, ovplyvnená latinčinou, ich nazvala kardinálnymi čnosťami (z lat. *cardo* – veraje; lebo okolo nich sa „točia“, alebo na nich „visia“ aj ostatné čnosti). Našli svoje uznanie aj v Starom zákone: „A keď niekto miluje spravodlivosť, ona spôsobuje čnosti, lebo učí miernosti a opatrnosti, spravodlivosti a mravnej sile“ (*Múd* 8,7).

### Medzi kardinálne čnosti patria:

**1. Rozvážnosť** (alebo niektoré označenia hovoria o **múdrosti**) je schopnosť konať rozumne, schopnosť rozoznať, čo je dobré, a zvoliť aj správne prostriedky. Nedá sa celkom stotožniť s inteligenciou, lebo rozvážnosť sa zameriava na etické konanie. Bezprostredne riadi úsudok svedomia. Zabráňuje zneužitie rozumu na zlé. Vďaka tejto čnosti sa aplikujú morálne zásady bez omylu a pochybností. Múdrosť je teda cieľom každého formovania svedomia, aby subjektívne rozhodovanie bolo v zhode s objektívnymi mravnými normami. Rozvážnosť uschopňuje človeka urobiť si úsudok aj o následkoch svojho konania. Rozvážnosť sa nemá zamieňať s bojovitosťou alebo strachom. Hovoríme jej „*kormidelník čností*“, lebo riadi ostatné čnosti tým, že im určuje normu a mieru.

**2. Spravodlivosť** je čnosť, ktorá dáva každému to, čo mu patrí. Je to trvalá vôľa dať každému jeho právo. Robí človeka schopným, aby rešpektoval práva druhého, a vnášal do ľudských vzťahov súlad. Spravodlivý človek sa vyznačuje priamosťou svojho myslenia a správnosťou svojho správania voči blížnemu. Poučné je porovnanie s láskou, kde láska dáva to, čo je moje, spravodlivosť to, čo je druhého, čo je jeho. Spravodlivosť je minimom lásky, predsa však pokoj je ovocím spravodlivosti. Potreba rastu v čnosti spravodlivosti je vyjadrená v úvahe, že spravodlivosť dneška je láska včerajšia, láska dneška je spravodlivosťou zajtrajška. Porušenie spravodlivosti si vyžaduje nielen jej obnovenie, ale aj náhradu škody – podľa druhu a možností; inak pri útoku na

život alebo zdravie (5. prik.), inak pri krádeži (7. prik.), inak pri poškodení dobrého mena (8. prik.). Spravodlivosť voči ľuďom robí človeka schopným, aby rešpektoval práva každého a vnášal do ľudských vzťahov súlad. Sväté písmo sa často zmieňuje o ľuďoch, ktorí sú spravodliví. Napr. „*Jozef bol muž spravodlivý.*“ (Noe, Abrahám, Samuel...) Spravodlivosť podľa SP je charakteristická priamosťou myslenia a správnosťou správania voči blížnemu.

**Mravná sila (statočnosť)** je čnosť, ktorá zabezpečuje nepoddajnosť v ťažkostiach a vytrvalosť v úsilí o dobro. Dáva schopnosť premáhať strach, a to aj strach zo smrti, a čeliť skúškam a prenasledovaniam. Najvyššou formou je vydanie svedectva mučeníckou smrťou. Postoj statočnosti uschopňuje človeka stáť si za svojím presvedčením i v situácii krajného nebezpečenstva. Statočnosť učí človeka vyrovnávať sa nielen s vonkajším nebezpečenstvom, ale aj so strachom. Mravná sila neznamena, že človek sa nesmie báť, ale že sa nemá nechať strachom premôcť.

Kresťan je dnes často vystavený požiadavke odvahy ísť aj proti prúdu – nebáť sa byť výnimkou uprostred mravného relativizmu, otvorene sa priznať ku Kristovi a Cirkvi, zastať sa Krista a Cirkvi, vedieť obhájiť život podľa Desatora, zniesť i posmech alebo pohŕdanie, byť pripravený aj na obvinenia z netolerancie a pod.

Ako čnosti príbuzné so statočnosťou sa uvádzajú vernosť, trpezlivosť, vytrvalosť.

**Miernosť** je mravná čnosť, ktorá správne usmerňuje žiadostivosť človeka a dáva rovnováhu pri používaní stvorených dobier. Zabezpečuje nadvládu vôle nad pudmi a udržiava túžby v medziach počestnosti. Najmä v konzumnej spoločnosti treba nájsť správnu mieru. Pri sebaovládaní sa spočiatku človeku zdá, že ide proti sebe samému a proti svojim prianiam; v skutočnosti ide o stanovenie hraníc bezuzdnému plneniu prianí. Ináč nás zotročí vlastná sloboda (alkohol, drogy, sexualita). Konkrétne oblasti, ktorých sa miernosť dotýka, sú jedlo a pitie, pohlavný pud, spoločenské uznanie, túžba po poznaní, boj za spravodlivosť, postoj k životnému prostrediu. Miernosť dnes patrí k umeniu prežitia ľudstva.